

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Філологічний факультет
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-
педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ МОВИ**

Ступінь бакалавра
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма Логопедія. Спеціальна психологія

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Білюк Олена Геннадіївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри спеціальної освіти.

РЕЦЕНЗЕНТ: Соломка Ірина Анатоліївна, директор комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр № 1» Миколаївської міської ради, член президії ГО «Асоціація практикуючих логопедів України»

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

Анотація. У програмі обґрунтовано процес формування у студентів професійної компетенції в галузі методики навчання української мови в дошкільному закладі (корекційній групі) для дітей з ТПМ. Значна увага в програмі приділена висвітленню сутності поняття «Спеціально-методична професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання» і необхідні навички та вміння асистента, вчителя, вихователя щодо визначення сутності соціальних проблем та розглядаються механізми вироблення, прийняття та реалізації нових педагогічних систем освіти для осіб з особливими потребами.

Ключові слова: компетентнісний підхід, загальні і фахові спеціально методичні компетентності, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами

Abstract. The relevance of development of educational programs for preparing of future teacher-speech therapists on competency-based approach is stated in the program; identified a pressing social need in correctional education specialists, capable of performing in a professional manner different activities as in terms of in a preschool institution (correctional group) , and in a general area. Much attention is paid to the nature of the concept of "professional competence of teacher-speech therapists in inclusive education" as an integrated personality trait of future teacher-speech therapists.

Keywords: specially methodical competences. competence approach, general and professional competence, teacherspeech therapists, inclusive education, children with psychophysical development disorders.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови» складена відповідно до Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Напрямок підготовки: 016 Спеціальна освіта (Логопедія. Спеціальна психологія)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мовленнєва та навчально-мовленнєва діяльність дитини шкільного віку з ТПМ.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна, спеціальна педагогіка, історія спеціальної і загальної педагогіки, вікова психологія, соціальна психологія, логопедія, психодидактика, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, методики початкового навчання, загальна, спеціальна педагогіка, історія спеціальної і загальної педагогіки, психологія, фонетика, лексикологія, фразеологія, морфологія, синтаксис, стилістика, лексикографія, термінознавство, соціолінгвістика, історія літературної мови, сучасна українська літературна мова, літературознавство, логопедія, дошкільна лінгводидактика.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1.1. Мета засвоєння дисципліни: сформувати у студентів професійні компетенції в галузі методики навчання української мови в спеціальній (корекційній) школі VIII виду для дітей з ТПМ. Майбутній фахівець має оволодіти прийомами і методами педагогічної роботи, спрямованої передусім на усунення та послаблення у дітей з порушеннями розвитку психофізичних недоліків, формування у них позитивних особистісних якостей.

1. 2. Завдання вивчення дисципліни полягають у:

методичні: у формуванні знань у студентів із теоретичних питань спеціальної методики викладання української мови, культури методичного мислення; **пізнавальні:** ознайомленні з комплексом знань про спеціальну методику викладання української мови, зі змістом програми з української мови, із здійсненням процесу навчання відповідно до освітньої програми, з реалізацією особистісно-орієнтованого підходу до освіти та розвитку дітей; **практичні:** формування вміння розробки і реалізації на практиці конспектів уроків української мови; удосконалення умінь і навичок аргументованого обґрунтування практичного використання теоретичних положень спеціальної методики викладання української мови в школі для дітей з важкими порушеннями мови.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Застосовувати отримані знання в галузі спеціальної та інклюзивної освіти при вирішенні навчально-виховних та науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей учнівських груп та конкретних психолого-педагогічних ситуацій; **ПРН3.** Вирішувати питання, пов'язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних навчально-виховних закладів, здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і проводити з ними корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу; **ПРН4.** Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, планувати та проводити з ними корекційно-розвивальну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу; **ПРН5.** Сприяти соціальній адаптації дітей з порушеннями психофізичного розвитку; готувати їх до суспільної та виробничої діяльності; **ПРН6.** Організовувати колектив дітей з порушеннями психофізичного розвитку та інтегрованого колективу; **ПРН7.** Здійснювати педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку в ролі асистента вчителя інклюзивного класу; **ПРН8.** Використовувати різноманітні методи та форми виховної роботи, прогресивні прийоми керівництва навчальною, трудовою та суспільною діяльністю учнів; **ПРН10.** Співпрацювати з батьками дітей, особами, які їх замінюють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, вчителями, вихователями); **ПРН13.** Застосовувати найновіші досягнення в спеціальній освіті, здійснювати науково-дослідницьку та методичну діяльність; **ПРН16.** Володіти культурою спілкування, його формами, способами,

вербальними і невербальними засобами.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти оволодівають компетентностями:

1.3.1. Загальнопредметні використовувати:

ЗК-1. Особистісні: ЗК-1.3. Функціонально-поведінкова компетентність в спеціальній освіті. Здатність до виконання власних професійно-функціональних обов'язків; уміння дотримуватись норм загальнолюдського і професійного етикету; здатність виявляти чесність, порядність, принциповість, толерантність під час освітньої та професійної діяльності; досвід відповідального і сумлінного ставлення до виконання своїх професійних обов'язків). **ЗК-1.6. Адаптивна.** Здатність до адаптації в корекційно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають корекційне навчання, розвиток і виховання та навчальну реабілітацію дітей дошкільного, шкільного віку і підлітків, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами. **ЗК-3. Інструментальні: ЗК-3.1. Комунікативна компетентність.** Здатність спілкуватися державною мовою та володіння необхідним лексичним мінімумом іноземних мов в межах потреби своєї професійної діяльності. Знання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації різними мовами; вміння постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію, застосовувати інформаційно-комунікативні технології в спеціальності. **ЗК-3.5. Загальнонавчальна.** Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку; чинним нормативним забезпеченням спеціальної освіти тощо.

1.3.2. Фахові СК.-1 Теоретико-методологічна. Здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо виховання і навчання осіб з обмеженими психофізичними можливостями; здатність відстоювати власні корекційно-педагогічні, навчально-реабілітаційні переконання, дотримуватись їх у житті та професійній діяльності. **СК.-2 Спеціально-методична (відповідно нозології).** Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань; вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей тих, хто навчається; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання; досвід організації корекційно-педагогічного і навчально-реабілітаційного процесів; формування системи дидактико-методичних знань і умінь; здатність удосконалювати власну професійну діяльність. Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату тощо) в спеціальних та інклюзивних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах; реабілітаційних установах тощо. **СК.-3 Комунікативно-педагогічна (відповідно нозології).** Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; здатність налагоджувати продуктивну професійно-корекційну і навчально-реабілітаційну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію. **СК.-4 Проектувальна (загальна та з урахуванням нозології).** Здатність до застосування знань основних видів і технологічних підходів до планування власної професійно-корекційної діяльності відповідно до порушень психофізичного розвитку та з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей особи; вміння здійснювати поточне планування, визначати умови його практичної реалізації, вміння планувати, організовувати і результативно здійснювати корекційно-педагогічний процес у загальноосвітніх та спеціальних закладах освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням з урахуванням вікових та індивідуальних

особливостей дітей дошкільного та шкільного віку. **СК-5 Організаційна (відповідно нозології)** Здатність до застосування знань основних правил організації навчального, корекційного, навчально-реабілітаційного процесів; вміння раціонально організувати власну корекційно-педагогічну діяльність, самостійно контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних корекційно-педагогічних технологій. **СК-8. Корекційно-зорієнтована компетентність.** Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання вад психофізичного розвитку дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, мовлення, сенсорних порушень, порушень опорно-рухових функцій, емоційно-вольової сфери в процесі виховання дітей. Здатність корекційно спрямовувати діяльність дитячого колективу, в якому є дитина/діти з психофізичними порушеннями. Здатність організувати інклюзивний дитячий колектив, створювати в ньому умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції. Здатність здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з інвалідністю в різних типах закладів підпорядкованих МОН, МООЗ, Мін. праці та соціальної політики.

Курс базується на основі знань засвоєних раніше нормативних дисциплін спеціальності: загальна, спеціальна педагогіка, історія спеціальної і загальної педагогіки, вікова психологія, соціальна психологія, логопедія, психодидактика, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, методики початкового навчання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Мова викладання – українська.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Дошкільний вік

Тема 1. Науково-практичні основи розвитку мовлення у дітей із порушеннями мовлення.

Тема 2. Діти із порушеннями мовлення (загальний недорозвиток мовлення): характеристика даної категорії дітей, що зазнають найбільших труднощів в оволодінні мовними навичками.

Тема 3. Методика обстеження стану мовлення дітей із системним недорозвитком мовлення. (Організація та основні розділи програми обстеження.)

Тема 4. Методичні підходи до обстеження сформованості навичок зв'язного усного мовлення (М.К.Шеремет, О.В.Ревуцька, Н.Г.Пахомова, С.П.Миронова і ін.).

Тема 5. Роль і місце корекційно-логопедичної роботи по формуванню мовлення в загальній системі корекційного навчання дітей з ТПМ.

Тема 6. Формування звуковимови в дошкільнят з важкими порушеннями мовлення.

Тема 7. Формування лексичної сторони мовлення у дітей з важкою мовною патологією.

Тема 8. Формування граматичної сторони мовлення у дошкільників з порушеннями мовлення.

Тема 9. Проблема формування зв'язного мовлення у дітей із порушеннями мовлення в світлі сучасної логопедії та суміжних наукових дисциплін.

Тема 10. Організація спеціальних занять з розвитку мовлення у дошкільників із ЗНМ.

Шкільний вік

Тема 1. Предмет, мета та завдання спеціальної методики початкового навчання мови.

Тема 2. Принципи навчання української мови (по Л.П. Федоренко).

Тема 3. Класифікація методів навчання української мови (за джерелом знань, за характером навчального матеріалу, за характером пізнавальної діяльності учнів).

Тема 4. Специфіка навчання грамоти в спеціальних школах

Тема 5. Специфіка ознайомлення зі звуками та буквами, голосними і приголосними.

Тема 6. Загальна характеристика процесу письма та основні завдання уроків письма у спеціальній школі для дітей із ТПМ.

Тема 7. Реалізація корекційної спрямованості роботи на уроках письма і читання.

Тема 8. Профілактика порушень письма і читання. Моделювання та аналіз уроків письма і читання, їх фрагментів і циклів.

Тема 9. Особливості роботи над читанням твору.

Тема 10. Формування звукової сторони мовлення в онтогенезі. Методика формування вимови у дітей з порушеннями мовлення.

Тема 11. Організація та методика проведення уроків з формування звукової сторони мовлення у дітей з порушеннями мовлення.

Тема 12. Принципи організації словникової роботи в школі для дітей з важкими порушеннями мовлення.

Тема 13. Методичні та корекційно-методичні рекомендації до проведення роботи з розширення, актуалізації та активізації словникового запасу в учнів початкових класів

Тема 14. Граматичний лад мови як об'єкт засвоєння на уроках розвитку мовлення.

Тема 15. Структура процесу навчання в спеціальних закладах освіти.

3. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій ДК 003:2010» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm>
<http://moodle.mnu.mk.ua>
3. ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ <https://mon.gov.ua/ua>
4. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>
5. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
6. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Програма розвитку дитини дошкільного віку / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.
7. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А.М. Богуш / Дошкільне виховання. – 2016. – № 7.
8. Білан О.І. Мовленнєвий розвиток. Середній дошкільний вік. Навчально-методичний посібник. – Львів: ЛОППО, 2015. – 88 с.
9. Білан О.І. Навчання розповідання з використанням наочності / О. І. Білан. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 128 с.
10. Білан О.І. Організація роботи і планування з навчання дошкільників розповідання засобами ілюстрації. / О. І. Білан. – Львів, 2003.
11. Богуш А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Програма та методичні рекомендації. – Харків: «Ранок», 2011. – 112с.
12. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.
13. Базовий компонент дошкільної освіти України / Наук. кер. А.М. Богуш / 2017 / Дошкільне виховання. – 2016. – № 7.
14. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика / А. М. Богуш. – Запоріжжя, 2000.
15. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку / А. М. Богуш. – К. : Видавничий дім «Слово», 2004. – 344 с.
16. Богуш А. М., Савінова Н. В. Педагогічне коригування мовлення дітей дошкільного

- віку: монографія. Миколаїв, 2007. 251 с.
17. Богуш А. М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Програма та методичні рекомендації. Одеса, 1999. 112 с.
  18. Коноплята С. Ю. Логопсихологія.: За ред. М.К. Шеремет / С. Ю. Коноплята, Т. В. Сак ; Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид., стер. К. : Знання, 2017. 293 с.
  19. Корекційно-виховна діяльність педагога у сучасних закладах освіти: Монографія / Н. В. Савінова, І. В. Серєда, Н. В. Стельмах. Миколаїв : Іліон, 2019. 190 с.
  20. Марченко І.І. Спеціальна методика розвитку мовлення. Навч. посіб. — К. : Слово, 2010. — 285
  21. Марченко І.С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). – Вид 3-тє, перер. та доп. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2015. – 312с.
  22. Питерси М. Маленькие ступеньки. Кн.6. Восприятие речи. Программа ранней педагогической помощи детям с отклонениями в развитии. МО. / Пер. с англ.М.: Ассоциация Даун Синдром, 2001. - 112 с.
  23. Рібцун Ю.В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-методичний комплекс / Ю.В.Рібцун. – К. : Освіта України, 2011. 292 с.
  24. Савінова Н. В. Інноватика в логопедії. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III(36), Issue: 74, 2015. С.51-55.
  25. Савінова Н.В., Стельмах Н.В., Серєда І.В. Корекційно-виховна діяльність педагога у сучасних закладах освіти/ монографія/ Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с. 7. Савінова Н.В., Стельмах Н.В. Серєда І.В., Кисличенко В.А. Білюк О.Г., Берегова М.І., Борулько Д.М., Іванова Т.М. Технологізація навчально-корекційної та корекційно-виховної діяльності педагогів/ монографія/ Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с
  26. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей із тяжкими порушеннями мовлення: (Частина I) Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.В.Савінова, О.Г.Білюк, М.І.Берегова. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 150 с/ ISBN 978-617-534-633-4
  27. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень (Частина I) для змішаних форм навчання: навчально-методичний посібник / Н. Савінова, О. Білюк, В. Кисличенко. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 136 с / ISBN 978-617-534-664-8
  28. Спеціальна методика розвитку мовлення та початкового навчання мови дітей із тяжкими порушеннями мовлення: (Частина II) Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.В. Савінова, О.Г. Білюк, М.І. Берегова. – Миколаїв : Іліон, 2022. – 150 с / ISBN 978-617-534-633-5
  29. Спеціальна методика формування елементарних математичних уявлень (Частина II) для змішаних форм навчання: навчально-методичний посібник / Н. Савінова, О. Білюк, В. Кисличенко. – Миколаїв : Іліон, 2022. – 200 с / ISBN 978-617-534-664-9
  30. Сікарчук Н.Д. Словникова робота, як напрям розвитку мовлення у дітей з моторною алалією // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. “Корекційна педагогіка та спеціальна психологія”: зб. Наук. Праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – Вип.14. – С.144-146.
  31. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я.Плющ. – 2 вид. – К.: Вища школа, 2000.
  32. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 119с.
  33. Шеремет М.К. Логопедія Підручник, третє видання, перероблене та доповнене. За ред. М.К.Шеремет. – К.: Слово, 2014. – 672 с.
  34. Шеремет М.К. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі: Навчально- Навчально-методичний

посібник. М.К. Шеремет, Н.Г. Пахомова - К.: Знання, 2009. – 250 с.

Допоміжна література

1. Проектування і розвиток професійно успішної особистості в умовах освітньо-виховного середовища університету : монографія / за заг. ред. В.Д.Будака. – Миколаїв : Іліон, 2017. – С.155-169. ISBN 978-617-534-405-7 Колективна монографія
2. Вікова та педагогічна психологія (Модуль : Психологічні особливості роботи з важковиховуваними дітьми (для тих, хто працює з важковиховуваними дітьми і неблагополучними родинами)): Навчально-методичний посібник. – Миколаїв: Видавництво «Арнекс», 2017. – 254 с. Колектив авторів: Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Білюк О.Г. (1,6 д.а.), Чугуєва І.Є., Шапошникова Ю.Г., Кузнецова С.В.
3. Вікова та педагогічна психологія (Модуль : Ситуації в житті дітей молодшого шкільного віку). Програма «Знаю і Розумію» практичний матеріал надання психологічної допомоги молодшим школярам, які знаходяться в складних життєвих ситуаціях, або пережили психотравмуючі ситуації. Практичний посібник. – Миколаїв: Видавництво «Арнекс», 2017. – 384 с. Колектив авторів: Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Чугуєва І.Є., Білюк О.Г.(1,6 д.а.), Шапошникова Ю.Г., Кузнецова С.В., Рєпка А.О.
4. Технологізація навчально-корекційної та корекційно-виховної діяльності педагогів / монографія / за заг. ред. Н.В.Савінової. – Миколаїв : Іліон, 2020. 201 с. (1,5 д.а.)
5. Компетентісно зорієнтована професійна підготовка майбутніх фахівців спеціальної та інклюзивної освіти : монографія / Н. В. Савінова, І. В. Серєда, В.А. Кисличенко та ін. Миколаїв. – Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2022. – 188 с. ISBN 978-617-729-086-4 (1,5 д.а.)

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. <http://kodeksy.com.ua/buh/kp.htm> <http://moodle.mnu.mk.ua>
3. www.ikprao.com;
4. www.mon.gov.ua ;
5. www.edu.com;
6. www.gramota.com;
7. <http://library.auca.kg>
8. <http://www.bj.pu.com>
9. <http://www.edu.com>
10. <http://www.e-teaching.com>
11. <http://www.ict.edu.com>
12. <http://www.asha.org>
13. <http://www.aacap.org>
14. <http://www.dec-sped.org>
15. <http://www.downsideup.org>
16. <http://www.logoped.in.ua>
17. <http://logoburg.nm.com>

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

6. Засоби діагностики успішності навчання: КР, тести, індивідуальні завдання

